

ЕФЕКТИВНІ МОДЕЛІ ВЗАЄМОДІЇ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА СТЕЙКХОЛДЕРІВ ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНИХ ПРОГРАМ

Марченко О.С.

*докторка економічних наук, професорка,
в.о. завідувачки кафедри економічної теорії*

*Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Успішні акредитація та практична реалізація освітньо-професійних програм першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої економічної освіти (ОПП) забезпечуються багатьма чинниками, серед яких один із найважливіших – це ефективна співпраця закладів вищої освіти (ЗВО), зокрема робочих команд ОПП, з зовнішніми та внутрішніми стейкхолдерами.

Слід підкреслити, що в умовах воєнного часу взаємодія ЗВО з стейкхолдерами з питань акредитації ОПП істотно ускладняється, оскільки здійснюються релокації підприємств та вишів у більш безпечні регіони України та закордон, внутрішня міграція здобувачів вищої освіти, викладачів та їх еміграція, руйнуються налагоджені роками зв'язки ЗВО з керівниками підприємств та власниками бізнесів тощо. У такій ситуації важливо здійснювати комплекс заходів, спрямованих як на збереження, так і на впровадження нових ефективних моделей взаємодії ЗВО та стейкхолдерів ОПП.

Провідними групами інтересів щодо підготовки спеціалістів з економіки є, по-перше, керівники підприємств та власники бізнесів як роботодавці, яким потрібні фахівці та професіонали певної спеціалізації та необхідного рівня як теоретичної, так і практичної підготовки.

По-друге, зацікавленими у високій якості та відповідності ОПП сучасним вимогам ринку праці є здобувачі вищої економічної освіти, які орієнтовані на формування конкурентних переваг як фахівців і професіоналів щодо їх майбутнього працевлаштування, кар'єри, успішної професійної реалізації.

По-третє, значна роль у забезпеченні відповідності ОПП сучасним теоретичним та методичним підходам щодо підготовки фахівців та професіоналів з економіки належить науковій спільноті.

Взаємодія ЗВО з роботодавцями, здобувачами вищої економічної освіти, науковцями повинна охоплювати всі етапи розроблення та

практичної реалізації ОПП, а саме їх підготовку, акредитацію, реалізацію та оновлення.

Розглянемо моделі взаємодії ЗВО та таких груп інтересів, як роботодавці, здобувачі вищої освіти і наукова спільнота, ефективність яких була доведена практикою підготовки та акредитації ОПП.

На етапі підготовки ОПП важливо залучати роботодавців, науковців та студентів як експертів щодо відповідності проектів освітніх програм вимогам сучасного бізнесу, новаціям економічної науки, попиту та пропозиції на ринку праці, цілям здобувачів вищої економічної освіти щодо їх конкурентоспроможності як економістів, теоретичні знання та практичні навички яких повинні відповідати як сучасним вимогам роботодавців, так і прогнозованим науковцями змінам кон'юнктури ринку праці у довгостроковому періоді. Більш того, рівень підготовки фахівців повинен бути таким, щоб вони були спроможні самостійно розвивати та удосконалювати свої професійні компетенції відповідно до нових вимог та викликів розвитку національної економіки, міжнародних економічних відносин, світового ринку праці.

На цьому етапі ефективними є такі моделі співпраці ЗВО та зазначених груп стейкхолдерів ОПП, як консультування, опитування та аналіз й сумісне обговорення їх результатів, підготовка роботодавцями та науковцями експертних висновків щодо програм тощо.

Ефективною моделлю взаємодії з стейкхолдерами у процесі підготовки проектів бакалаврських та магістерських програм з економіки на фінансово-правовому факультеті Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого були наукові дискусії та круглі столи в редакції збірника наукових праць «Економічна теорія та право», який є фаховим науковим виданням України групи «Б» з економіки, фінансів, банківської справи та страхування, менеджменту, маркетингу підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, права та міжнародного права: «Майбутнє професії «економіст» [1], «Бізнес-консалтинг: здобутки та проблеми сьогодення» [2], «Практична функція вищої економічної та управлінської освіти: погляд стейкхолдерів» [3], «Концепція освітньої програми «Бізнес-економіка» («Business Economics»): досвід закордонних університетів та його використання в Україні» [4]. У дискусіях брали активну участь науковці, роботодавці, студенти, розробники ОПП, декани факультетів.

Застосування цієї у певному сенсі моделі-новації взаємодії розробників ОПП та стейкхолдерів дозволило сформувати єдину концепцію, основні цілі та завдання освітніх програм з економіки, сформувати системне уявлення про їх структуру, змістовне наповнення, впровадження у навчальний процес та перспективи розвитку тощо. Так, при розробці проекту ОПП «Бізнес-консалтинг» було урахувано

пропозиції роботодавців щодо необхідності формування знань принципів та методів забезпечення клієнтоорієнтованості консалтингової діяльності, правових основ бізнес-консалтингу, програм соціальної відповідальності консалтингових фірм тощо.

На етапі підготовки проєктів ОПП викладачами кафедри економічної теорії як їх розробниками була також впроваджена така інноваційна модель взаємодії із стейкхолдерами програм, як загальнодоступні фейсбук-групи «Нові економічні та управлінські спеціальності НЮУ імені Ярослава Мудрого», «Consulting forever», «BUSINESS ECONOMICS. Актуальна освіта в НЮУ імені Ярослава Мудрого», які є каналами, з одного боку, інформації про нові освітні програми, з іншого боку, залучення електронних спільнот до їх обговорення. Наприклад, у фейсбук-групах при підготовці проєктів ОПП «Бізнес-консалтинг» було оприлюднено та викликали значний інтерес інтерв'ю з провідними практиками бізнес-консалтингу, що сприяло як удосконаленню програми, так і поширенню інформації про неї.

На етапі акредитації ОПП велике значення для формування їх високої оцінки мали онлайн та офлайн конференції експертних груп з роботодавцями, представниками наукової спільноти, студентами. У фейсбук-групах кафедри економічної теорії активно обговорювалися питання акредитації освітніх програм.

Значною є роль моделей-новацій, що розглядаються, у забезпеченні *впровадження, практичної реалізації та оновлення* ОПП. Наведемо тільки декілька прикладів. В редакції збірника наукових праць «Економічна теорія та право» було проведено дискусії та круглі столи з проблем удосконалення освітніх програм «Бізнес-економіка» та «Бізнес-консалтинг», в обговоренні яких брали участь стейкхолдери: «Управління якістю освітнього процесу: сучасні пріоритети та практики забезпечення» [5], «Дискусійні проблеми бізнес-консалтингу» [6], «Бізнес-консалтинг у нових реаліях господарської діяльності в Україні» [7].

У фейсбук-групах кафедри проводилися консультації викладачів з питань певних навчальних дисциплін за освітніми програмами «Бізнес-економіка» та «Бізнес-консалтинг», здійснювалися заняття онлайн школи бізнес-консалтингу тощо. Загалом, фейсбук-групи є ефективними моделями інтелектуального краудсорсингу з питань розроблення та удосконалення сучасних освітніх програм.

Як висновок, слід підкреслити ефективність таких моделей взаємодії ЗВО та стейкхолдерів з питань акредитації ОПП, що є новаціями, як дискусії та круглі столи в редакції збірника наукових праць й загальнодоступні фейсбук-групи з активною участю стейкхолдерів, та рекомендувати їх до широкого використання закладами вищої освіти при акредитації ОПП з економіки.

Список використаних джерел:

1. Шевченко Л.С., Марченко О.С., Вовк І.А. Майбутнє професії «економіст» : наукова дискусія в редакції журналу «Економічна теорія та право». *Економічна теорія та право*. 2019. № 1. С. 159–176.
2. Марченко О.С., Селіванова І.А. Бізнес-консалтинг: здобутки та проблеми сьогодення. Наукова дискусія в редакції журналу «Економічна теорія та право» з теоретичних та практичних питань розвитку бізнес-консалтингу 11 квітня 2019 р. *Економічна теорія та право*. 2019. № 2. С. 158–174.
3. Борисенко І.В., Марченко О.С., Шевченко Л.С. Практична функція вищої економічної та управлінської освіти: погляд стейкхолдерів. Круглий стіл у редакції журналу «Економічна теорія та право» з питань підготовки професіоналів за освітніми програмами «Бізнес-консалтинг» і «Бізнес-адміністрування» на фінансово-правовому факультеті Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, 10 вересня 2019 р. *Економічна теорія та право*. 2019. № 3. С. 158–174.
4. Концепція освітньої програми «Бізнес-економіка» («Business Economics»): досвід закордонних університетів та його використання в Україні» Круглий стіл у редакції збірника наукових праць «Економічна теорія та право» 4 лютого 2020 р. *Економічна теорія та право*. 2020. № 1. С. 162–200.
5. Управління якістю освітнього процесу: сучасні пріоритети та практики забезпечення». Круглий стіл у редакції збірника наукових праць «Економічна теорія та право», 5 травня 2020 року. *Економічна теорія та право*. 2020. № 2. С. 167–202.
6. Дискусійні проблеми бізнес-консалтингу. Наукова дискусія в редакції збірника наукових праць «Економічна теорія та право», 12 травня 2021 року. *Економічна теорія та право*. 2021. № 2. С. 130–147.
7. Бізнес-консалтинг у нових реаліях господарської діяльності в Україні. Круглий стіл у редакції збірника наукових праць «Економічна теорія та право», 2 червня 2022 року. *Економічна теорія та право*. 2022. № 2. С. 112–160.